

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

In Amos, Abdiam, Et Ionam Prophetas, Commentarij Francisci Lamberti Auenionensis

Lambert, François

Argentorati, 1525

VD16 B 3868

Capvt Qvartvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35983

COMMENTAR. CAPVT III. 35

tertio Regum ultimo. Et domus eburnea quam edificauit. Has diruendas prædixit. Recte uero, posteaquam adseruit idolorum abominationes contereudas, superbiam domorum casuram prænuñciauit: nam hæc ferè ubique adnexa reperies, scilicet idolorum cultum, & abusum externorum. Vbi autem primum cadit, cadit & reliquum. Fidei nanque puritas, & uerus Dei cultus, abusum, & adfectum terrenorum neuiquam admittit.

CAPVT QVARTVM.

Summarium capituli: Primum Dei sermonem aduersum primores Israël ponit, & quod erant cum multo opere probro ducendi in captiuitatem, prænuñciat. Secundo, eorum idololatriam & abominationes subsannat, ac excratur, illorum simul obstinationem palam faciens. Tertio, adserit idem quod comminatus fuerat, mox subiiciens adhortationem sue iustionem, ueræ misericordie plenissimam.

PARS PRIMA.

Audite uerbū hoc uaccæ pingues, quæ estis in monte Samariæ, quæ calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes. Quæ dicitis dominis uestris: Adferre, & bibemus. Iurauit

E 3 Dominus

FRANC. LAMB. IN AMOS

Dominus Deus in sancto suo, quia ecce dies
uenient super uos, & leuabunt uos in
contis, & reliquias uestras, in ollis
feruentibus, et per aperturas
exibitis, altera contra alteram, &
proiciemini in Armon, di-
cit Dominus.

Osec. 10. uaccas adpellat aureos uitulos, hic uer-
o corundem uitulorum primos cultores, hoc est,
Primores ex Israēi, Regibus inferiores. Et rectè
quidem, ut quemadmodum cultores Dei uocantur **Dij**, ita
cultores idolorum, idola: & cultores uaccarum, uaccæ.
Itidem rectè uaccæ, adpellati fuerunt, quòd brutales, car-
nales, & sine spiritu essent, alieni omnino ab imagine
Dei, comparati iumentis insipientibus, & illis adsimila-
ti. **Psal. 48. De imagine Dei plur a tractauimus**, libro De
causis excecationis &c.

Ceterum pingues dicuntur, ob diuitias, quibus adfecti
& dediti erant, & q. spiritu pauperes minime essent, hoc
est, quòd diuitias non possiderent, quasi non possiderent:
nec uterentur hoc mundo, quasi non uterentur. Poterant
quidem possidere diuitias, uerum simul oportuerat, rebus
ipsis possessis abrenunciare, id est, non illis tam adfecti, ut
non parati essent omnia dimittere, ubi proximorum inai-
gentia exigebat. Nimirum, non plus licuit fidelibus, qui
lum

tum fuerunt, adfici terrenis, quàm nobis. Deniq; idem fuit à principio, omnium fidelium spiritus, idem ipsos fideles erudiens. **Q**uot uaccas pingues habet Antichristi Synagoga.

Eiusmodi uaccæ pingues, siue Basan, ut est in Hebræo, ubi sunt pascua fertiliss, & uaccæ pingues, nolunt adquiescere suauissimis eloquijs Domini. Sed qui nolunt audire misericordie uerbum, inuitantur, ut uel nolentes, audiant iudicium horrendæ manus **DOMINI** contra se. Audite, inquit, uerbum **DOMINI**, quo uos reprobat, ouaccæ pingues, non quærentes, neque sapientes, nisi quæ carnis sunt, quæ estis in monte Samaria, hoc est, in Israël, cuius regia urbs Samaria erat.

Quæ calumniam & c. Hoc est: opprimitis, calcatis, rapitis, & adfligitis, pauperes & egenos populi mei. **Q**uæ dicitis Dominis uestris, uobis maioribus: Adferre, & bibemus. Sensus est: Semper ad terrena undelibet congreganda anhelatis, & ob id sollicitatis Dominos uestros, ut uobis maiorem rapiendi occasionem tribuant, uobis committendo causas & negotia pauperum, ac negotia regni. Heu nobis miseris, quia etiam nostro sæculo, eiusmodi uaccæ sanguisugæ multiplicatæ sunt supra numerum.

Iurauit **DOMINVS**: Iuramentum Dei, decretum eius inuariabile est. Quid iurauit? Quid tū dicitur dominus in sancto suo, hoc est, in seipso, qui solus est uere ex se
E 4 sanctus

FRANC. LAMB. IN AMOS

sanctus, de uaccis pinguibus Israë? **Q**uòd dies uenirent sub **O**see filio **B**ela, **R**ege **I**sraël quarto **R**egum. 17. quibus **A**ssyrij eos caperent, & leuarent in contis, in uectibus, ut carnes uaccarum, dum aliquò portantur: leuarent quoque reliquias eorum, in ollis feruentibus. **S**ensus est, quòd eos ducturi erant in captiuitatem, etiam cum multo cruciatu, qui per ollarum feruorem designatur. Porro corundem reliquæ, familiæ & subdii fuere.

Hi per murorum aperturas (ruperunt enim illos) exierunt à ciuitatibus **I**sraël, altera contra alteram, ut est, multi simul. **E**xierunt autem, non libere, sed ui magna ac coactione, proiectique fuere, hoc est, cum opprobrio & contemptu ducti, in **A**rmon. **N**omen est terræ longinquæ ultra terram **A**ssyriorum, quæ alioqui **A**rmenia uel **A**rmona dicitur. **P**roinde **S**ymmachus interpretatus est **A**rmenia, **A**quila uero **A**rmona, & idem sunt.

Quid putatis, uaccæ **B**asan pinguisimæ, quæ pascuis, hoc est, terrenis omnibus adfluitis, uobis tantum futurum? **Q**uæ pro nihilo habetis, uorare pascuorum substantiam, eorumque bibere sanguinem, usque in finem. **V**accas & idola regni perdit, adlocuor. **I**n proximo est, ut macremini, & leuemini in ollis feruentibus, & cadatis à fastigijs uestris in profundum. **V**eh, ueh, ueh, uaccis istis, quæ omnia fidelium pasqua absumere non cessant.

Pars secunda

Venite, ad Bethel, & impie agite: ad Galgalam, & multiplicare prauaricationem, & offerre mane uictimas uestras, tribus diebus decimas uestras. Et sacrificare de fermentato laudem, & uocate uoluntarias oblationes, & annunciate. Sic enim uoluitis filij Israel, dicit Dominus
DEVS.

Non precipientis, sed carpentis, & simul eos abijcientis, ac eorum obstinationem palam facientis, sunt hec uerba. Venite, inquit, in Bethel, ubi erat aureus utulus, tertio Regum duodecimo. Quasi diceret: Scio, quod non desistetis ab Idololatria, sed impie agetis. Venietis quoque ad Galgalam, urbem idolis plenam, ut patet Osee nono & duodecimo: & multiplicabit in eisdem locis prauaricationes uestras. Et idem offeretis mane uictimas, & tribus diebus decimas, ad similitudinem solennitatum, que Dei precepto seruabantur Hierosolymis. Sic enim instituerat, impius Hieroboam filius Nabath, tertio Regum duodecimo. Sa-
E & crificabitis

FRANC. LAMB. IN AMOS

crificabitis quoque de fermentato, contra institutum meum, iuxta aliarum gentium consuetudinem. Vocabitis etiam uoluntarias oblationes, offerendo liberè, & multo adfectu ipsis idolis, alias oblationes à cōsuetis, & illis exhibendo cultum, qui soli Deo exhibendus est. Nec uoluistis, & decreuistis filij israel, & non respiscitis, sed sicut hactenus, permanebitis in fornicationibus & immunditijs uestris. Caro enim estis, ideo non respiscitis. Siquidem ne potestis quidem, quòd caro ipsa semper dura sit, & nunquam non erret a uijs meis, semperque aduertatur contra spiritum meum. Apertius autem omnibus, quæ hoc capite supersunt, eorum indignationem, ceruicemque durissimam ostendit, dicens: **V**nde & ego dedi uobis stuporem dentium, in cunctis urbibus uestris, & indigentiam panum in omnibus locis uestris, & non estis reuerfi ad me, dicit Dominus. **E**go quoque prohibui a uobis imbrem, cum adhuc tres menses superessent usque ad messem: & plui super unam ciuitatem, & super alteram ciuitatem non plui. Pars una complota est, & pars super quam non plui, aruit. **E**t uenerunt duæ & tres ciuitates ad unam ciuitatem, ut biberent aquam, & non sunt saturatae. **E**t non redistis ad me, dicit Dominus. Percussi uos in uento utente, & in aurigis

ne multo

ne multitudinem hortorum uestrorum, & uinearum uestrarum, oliueta uestra, & ficeta uestra comediteruca, & non redistis ad me, dicit dominus.

Misi in uos mortem uia Aegypti, percussi in gladio iuuenes uestros, usque ad captiuitatem equorum uestrorum, & ascendere feci putredinem castrorum uestrorum in naves uestras, & non redistis ad me, dicit **DOMINVS.**

Subuerti uos, sicut subuertit Deus Sodomam & Gomorrā, & facti estis, quasi torrēs raptus ab incendio, & non redistis ad me, dicit Dominus.

Nullis externis quisquam ad Deum uere conuerti ualet, neque beneficijs, neq; flagellis, nisi Dei spiritus interne moueat, trahat atq; erudiat. Imò absq; ipso spiritu beneficia peiorem faciunt, flagella autē, et indurant, & ad desperatlonem facile ducunt. Proinde Israēlitae nullis flagellis meliores facti sunt, sed semper deteriores. Vnde ut illi agnoscamus patientius, uoluit Deus aliquot flagella enumerare, propter quae ad eum minime redierunt, saepiusq; inculcat, quod ad eum non sint reuersi, ut agnoscamus, quam miseræ ac nullæ sint uires hominum, qui neq; flagellis cæsi, neq; beneficijs prouocati, possunt benefacere, & adquiescere pietati.

Dedit

FRANC. LAMB. IN AMOS

Dedit namq; illis primum, stuporem dentium, à fame proficiscentem, & quod non esset panis in eorum locis ac urbibus. Secundo, immisit siccitatem nocentissimam, ita ut aquis etiam ad bibendū deficerent. Tertio, misit urentem uentum, cuncta uirentia absumentem. Quarto, precepit locustis & herucis, atq; id genus minutulis animalibus, & omnia uorarunt. Quinto, misit in eos mortem, peste atq; gladio, illos perdens, in Aegypti uia, scilicet dū contempto dei auxilio, quæsierūt Aegyptiorum brachium. Sexto, illos subuertit per aduersarios, sicut subuersa fuit Sodoma, igne & sulphure è caelo misso, ita ut multi ex Israel fierent, perinde atq; torris ab incendio raptus, id est, fere comburerentur.

Et quis enumerare sufficeret, quos flagella Deus in eos miserit? Lege sacras historias, & uidebis. Verum quibusuis malis nunquam fieri potuit, ut resipiscerent, & ad deum puro & toto corde reuerterentur. Aliquoties quidem in hypocrisi redierunt, quod non est conuerti, sed magis auerti in deterius semper.

P A R S T E R T I A.

Quapropter hæc faciam tibi Israel. Postquā autē hæc fecero tibi, preparare in occursum Dei tui Israël. Quia ecce formans montes, et creans uentum, & annuncians homini eloquium suum, faciens matutinam nebulam,
& gras

& gradiens super excelsa terre, dominus Deus exercituum nomen eius.

Quapropter, id est, quia non estis reuerſi ad me, dicit Dominus, sed semper obstinati fuistis in abominationibus uestris, hæc faciam uobis, nempe, quæ paulo ante cõminatus fui, quod egredere mini à terris uestris, & captiui ab eis ducere mini. Quia enim terris uestris, quas in possessionem à Deo Opt. Maximo adceperant, in suum interitum abusi sunt, & in ea deos alienos, uero deo contempto adorarunt, ab ipsiſ terris iustiſſime propulsi fuere.

Præcipit quoq; ut cum experti fuerint prophetiæ huius ueritatem, et captiui ducti fuerint ad alienos, tum in dei occursum præparentur. Inestimabilis pietatis ac misericordiæ est hic sermo, quẽ nonnulli tamen de ultima Israël conuersione enarrant, quod non puto tutum esse. Ego quidem non dubito ipsam conuersionem futuram, sicut apud Oseam iobelemq; adserui. Verum hunc locum ad eã cogere, non uidetur esse germana expositio textus, nisi si dicatur ita. Præparare in occursum dei tui, hoc est, confide, quod tandem miserebitur tui Deus tuus. Nec præparatio ad dei misericordiam suscipiendam, in firma & indubia suæ promissionis ac bonitatis fiducia, est maxime certa, non in multitudine operum. Non quod abnegem opera uere bona, quæ scilicet ex fide sunt, necessaria esse, sed quod non ipsa opera, sed fides iuste operantis, uera præpara

FRANC. LAMB. IN AMOS

paratio est. Porro cum opera dixi necessaria, intellige, ut fructus inseparabiles bonæ arboris, id est, animæ fidelis, uerum non ut ipsa anima iusta, fidelis, Deo grata, sancta q̄; fiat. Solius namq; fidei est iustificatio, demum fides ipsa per charitatem operatur.

Ego putarim hunc locum germanius enarrari, si scopum & consuetudinem scripturæ uideamus atque seruemus. Commune est hoc spiritui sancto, ut posteaquam populi sui flagella prædixit, nonnihil ueræ consolationis, ne ob flagellorum asperitatem desperatione franganitur, mox adiūgat, quod multis locis scripturæ, maxime in prophetis, palam est uidere. Proinde hoc loco, ubi Israël durissime increpauit, dixitq; illum à terra sua transferendum, ne se prorsus oblitos putarent, subiunxit: Postquā fecerit tibi, quæ prædixi, mox in Deum obcursum præparare, hoc est, noli tum desperare. Namq; Deus tuus de-derit tibi, si credideris: Paratus erit auxiliari tibi, cui se de obcurrere. Sic se præpararunt ad obcurrendum Domino familia Thobie, & alij electi, qui indubie Dei misericordiam experti sunt. Quod ipsis Israëlitis Deus promiserat, Deut. 30. à capitis initio. Præparat ergo se in deum obcursum, quisquis uere credit in Christum. Præparabit quoq; se ante illius aduentum, qui eum pro omnium uere fidelium salute uenturum non dubitabant.

Demum quantum sit is, ad cuius obcursum Israël præparari iubetur, ostendit, dicens: Quia ecce Deus ille uos formauit montes, per quos omnem terram, creat uentes, per quos

COMMENTAR. CAPVT V. 40

per quos aere, & aerea cuncta intelligit, & annūciat ho-
mini suo spiritu cloquium suum, illius ueritatem & ger-
manum sensum referando, quod à se ipso nemo potest,
uel ut septuaginta habent, annūciat in homines Christū
suum. Producit matutinam nebulam, & omne humidū:
graditurq; super excelsa terræ, quod omni altitudine præ-
cellior ac sublimior sit. **Nomen autem eius est, DO-**
MINVS, sub quo omnes: **Deus,** præter quem nullus: **Ex-**
ercituum, ab ipso enim est omnium exercituum conclusio,
& uictoria. Quod uerbum multoties in arcanis li-
teris replicat, ut nullus puet, quod à se ipso quenquam ui-
cerit. ipsi ergo summo pro omnibus gloria semper.

CAPVT QVINTVM.

Capitis Summarium. Primum: **Israëis casum** & e-
uersionem in proximo futuram adserit. **Secundo,** impi-
os ex **Israël** ad resipiscentiam commonefacit, eos durius
carpens. **Tertio,** maximum eorum scelus, nempe odium
Prophetarum describit. **Quarto,** propter idem scelus,
& pauperum oppressionem, eos nihil prospere facturos
adseuerat. **Quinto,** illis cōminatur uerbi defectum. **Se-**
xto, prænūciat ubique futurum planctum. **Septimo,**
prophetat in derisores uerbi, & dici **Domini** mala descri-
bit. **Octauo,** **Deus** dicit se nolle placari ullis eorum ope-
ribus, sed eos omnino in captiuitatem ituros.

Pars